

TORAH, TEXT AND TRANSMISSION

10 - THE SHULCHAN ARUCH

OU ISRAEL CENTER - SUMMER 2015

1. נראין לי הדברים שאם הסכימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להן לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים, אם כן למה היו החכמים מצטערין על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל, לפי שישראל מפוזרין ואי אפשר שיסכימו כולן ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל שהרי נסמך מפי בית דין, והדבר צריך הכרע

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה יא

2.

² על כן אני הדל באלפי יוסף במוהר"ר אפרים במוהר"ר יוסף קאר"ו ולה"ה קנאתי לה' צבאות ונערת חצני לסקל המסילה והסכמתי לחבר ספר כולל כל הדינים הנוהגים בביאור שרשיהם ומוצאיהם מהגמרא עם כל חילוקי סברות הפוסקים איש לא נעדר. ולא ראיתי לעשות ספר זה חיבור בפני עצמו כדי שלא אצטרך לכפול ולכתוב דברי מי שקדמני ולכן הסכמתי לסמכו לאחד מהפוסקים המפורסמים. ועלה ברעתי לסמכו לספר הרמב"ם ז"ל להיותו הפוסק היותר מפורסם בעולם. וחזרתי בי מפני שאינו מביא אלא סברא אחת והייתי צריך להאריך ולכתוב סברות שאר הפוסקים וטעמם. ולכן הסכמתי לסמכו לספר ארבעה טורים שחבר הרב רבינו יעקב בן הרא"ש ז"ל כי הוא כולל רוב דעות הפוסקים:

נמצא שמי שיהיה ספר זה לפניו יהיו סדורים לפניו דברי התלמוד עם פירושי רש"י והתוספות והר"ן ופסקי הרי"ף והרא"ש והמרדכי והרמב"ם והגהותיו ומגיד משנה ורבינו ירוחם וספר התרומה ושבלי הלקט והרוקח ושערי דורא וספר התשב"ץ וספר העיטור ונמקי יוסף וסמ"ג וסמ"ק וארחות חיים ותורת הבית והגהות אשירי וספר המנהיג והאגור וספר בעלי הנפש להראב"ד ותשובות הרא"ש והרשב"א והר"י בר ששת וה"ר שמעון בר צמח ומהר"י קולון ותרומת הדשן. כל דבריהם מבוארים היטיב. ובקצת מקומות מאמרי הזוהר:

ולהיות כי כבר נודע שהרא"ש והמרדכי וסמ"ג וסמ"ק וספר התרומה והגהות מיימון כולם נמשכים אחר דברי התוספות על הרוב לכן אם בקצת מקומות לא אכתוב דעתם אל יחדני שומע כי כשאני כותב דעת התוספות איני צריך לכתוב דעת הקדושים הללו שסתמם כפירושים. והנה בא לידי קצת תשובות הרשב"א כתובות בעט ברזל ועופרת בדפוס וכתוב בתחלתן שהם תשובות הרמב"ן. וכשאני כותב מאותן תשובות אע"פ שאני יודע שהיא תשובת הרשב"א אני כותב כתוב בתשובות להרמב"ן לפי שספרי הדפוס מצויים ביד כל אדם ומי שירצה לעיין לשון התשובה עצמה יוכל לעמוד עליה:

³ ועלה ברעתי שאחר כל הדברים אפסוק הלכה ואכריע בין הסברות כי זהו התכלית להיות לנו תורה אחת ומשפט אחד. וראיתי שאם באנו לומר שנכריע דין בין הפוסקים בטענה וראיות תלמודיות הנה התוספות וחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל מלאים טענות וראיות לכך אחת מהדיעות. ומי זה אשר יערב לבו לגשת להוסיף טענות וראיות. ואיזהו אשר ימלאהו לבו להכניס ראשו בין ההרים הררי אל להכריע ביניהם על פי טענות וראיות לסתור מה שבידו הכ או להכריע במה שלא הכריעו הם. כי בעונותינו הרבים קצר מצע שכלינו להבין דבריהם כל שכן להתחכם עליהם. ולא עוד אלא שאפילו היה אפשר לנו לדרוך דרך זה לא היה ראוי להחזיק בד לפי שהיא דרך ארוכה ביותר:

ולכן הסכמתי ברעתי כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר הבית בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל אמרתי אל לבי שבמקום ששני מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם אם לא במקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקין על הדעת ההוא ולכן פשט המנהג בהיפך:

ומקום שאחד מן הג' העמודים הנזכרים לא גילה דעתו בדין ההוא והשני עמודים הנשארין חולקין בדבר הנה הרמב"ן והרשב"א והר"ן והמרדכי וסמ"ג ז"ל לפנינו אל מקום אשר יהיה שמה הרוח רוח אלהי"ן קדישין ללכת נלך כי אל הדעת אשר יטו רובן כן נפסוק הלכה:

ובמקום שלא גילה דעתו שום אחד מן הג' עמודים הנזכרים נפסוק כדברי החכמים המפורסמים שכתבו דעתם בדין ההוא. ודרך זו דרך המלך נכונה וקרובה אל הדעת להרים מכשול:

ואם בקצת ארצות נהגו איסור בקצת דברים אע"פ שאנו נכריע בהפך יחזיקו במנהגם כי כבר קבלו עליהם דברי החכם האוסר ואסור להם לנהוג היתר כדאיתא בפרק מקום שנהגו (פסחים נא.):

הקדמה לספר בית יוסף על הטור

3.

כי ידוע שהרב המחבר בית יוסף, בטבעו אל הגדולים נכסף, ופסק הלכה בכל מקום על פי שנים ושלושה עדים, המה הגאונים הנחמדים, הרי"ף והרמב"ם והרא"ש בכל מקום ששנים מהם לדעת אחת נצמדים, ולשאר רבוותא אדירי התורה לא חש עליהם, רק במקום גדולים עמד לפסוק הלכה כדברי שניהם, ואף כי הם קמאי ולא בתראי ולא חש לדברים שצווחו בו קמאי דקמאי, הלא הרי"ף שפסק סוף פ"ב דעירובין והסכימו עמו רבים לפסוק הלכה בכל מקום כבתראי ולא לחוש לדברי קמאי, ואפילו במקום הרב אצל התלמיד, וכן פסקו האחרונים תמיד, ובראשם מהרי"ק ומהרא"י בתשובותיהן הנעימות, אשר בהן האירו כל מחשך וגילו כל תעלומות, וע"י זה הדבר סתר כל המנהגים אשר באלו המדינות, אשר רובם בנויים על הכלל הזה בפשיטות ותמימות, ואין מפסקים אחר דבריהם, ולכן לא רציתי ג"כ לחלוק עליהן, וכתבתי אצל כל דבר הכי נהוג, וטעמי ונמוקי עמי. וכל דבר כתבתי עליו שם אומרו אם לא אמרתי מעצמי, ואז כתבתי נראה לי להיות נקרא בשמי, ואם באולי טעיתי אתי תלין משוגתי, ולא יהא נתלה באחרים סרחוני ושגתי.

הקדמה לספר דרכי משה על הטור

4. כי חדש מקרוב בא לידינו ספר וחיבור שעשה מהר"י קאר"ו על הטורים, והראה כמה חידושים מספרים הקדמונים שלא היו בידיים בימים שעברו, ותשובות נכריות וחידושים אשר נמצאו בכל הספרים, ולא חיסר דבר מכל אשר עלה במחשבה לפניו, וכמעט שלא הניח מקום להתגדר בו, אבל עשה פשרות בענייני פסקי הלכות מדעתו מסברת הכרס, ברוב הפעמים באיסור והיתר נגד הקבלה אשר קבלנו ונהגו עד הנה, והתלמידים הולכים אחר דבריו ופסקיו, ולא ידעו שבנפשם הוא, שהוא הכריע כמה פעמים נגד התוס' והפוסקים אשר אנו נוהגין לפסוק כוותיהו, והנה שגו בזה, מאחר שראו שכן כתוב בספרו שכן הלכה אמרו כך כתב הקאר"ו להדיא, כי כך העניין הרע אשר לפניו, מה שכתב בספר יאמינו, אם יעמוד אחד חי וצוח ככרוכיא שאין הדין כן בראיות גמורות, או אפי' בקבלה, לא יחישו לדבריו, כאשר כתבתי בהקדמה ראשונה, ובפרט האידנא שבעונות הרבים הנסמכים מרובים והלומדים מועטים, ומשום הכי תופסים דברי הספר אשר מצאו בו כל החידושים, ובהם הושו הקטנים לגדולים, והנערים לזקנים

ים של שלמה מסכת חולין הקדמה

5. ולא זו הדרך ולא זו העיר. כי מימות רבינא ורב אשי אין קבלה לפסוק כאחד מן הגאונים, או מן האחרונים. אלא מי שיכשרו דבריו, להיותן מיוסדים במופת חותך על פי התלמוד והירושלמי. ותוספתא, במקום שאין הכרע בתלמוד.

ים של שלמה מסכת בבא קמא הקדמה

6. .... ובדורות הללו אותן שמורין הלכה מתוך שו"ע והרי הם אין יודעין טעם הענין של כל דבר אם לא ידקדקו מתחלה בדבר מתוך התלמוד שהוא שימוש ת"ח וטעות נפל בהוראותם והרי הן בכלל מבלי עולם ויש לגעור בהן

מהרש"א חידושי אגדות סוטה כב.

7. תשובה כבר ידעת שאותן שנמשכין להורות הוראות ע"פ ש"ע הם המורים בתורה שלא כהלכה כי לא ידעו שורש של הוראה מבטן מי יצאו הפסקים ובודים טעמים מלבם וע"י כך מרבים מחלוקות בישראל

שו"ת ב"ח (ישנות) סימן פ

8. א"א לפסוק ברוב הדינים מהש"ע כי כל דבריו כמעט הם סתומים כלשון הרמב"ם ובפרט בדיני ממונות ומלבד זה הרי אנו רואים שהרבה והרבה ספיקות נפלו בדינים בכל יום וגם ברוב הדברים נחלקו גאוני עולם וצריך חכמה יתירה ובקיאות הרבה להכריע בטעם מספיק ומי שלא רגיל בלימוד הגמרא א"א לו להורות הוראה נכונה וכדאיתא בש"ס פ"ג דסוטה ואף משאר פוסקים קשה הדבר מאוד כ"ש ע"י הש"ע לבד

שו"ת ב"ח החדשות סימן מב

9. כי עיקר התורה כאשר הוא מורה הלכה למעשה, ודבר זה ראוי שיהיה יוצא מן התורה אשר התורה היא שכלית, ודבר זה הוא התלמוד שהוא שכלי ומזה ראוי שיהיה יוצא ההלכה למעשה. ודבר זה בודאי קיום העולם שעומד על התורה, ולפיכך התנאים שמורים הלכה מתוך המשנה הם 'מבלי עולם'. אבל בדור הזה אם היו פוסקים הלכה מתוך המשנה היה זה די, כי המשנה היא ראשית לתלמוד והתחלה אליו, אבל אין פוסקין הלכה מתוך המשנה שהיא עשויה לתלמוד כי התלמוד הוא פירוש המשנה, רק שהם פוסקים הלכה מתוך הפוסקים אשר נתחברו להורות הלכה למעשה ולא נעשו ללמד אותם רק לפסוק מהם, ודבר זה יותר רחוק מן הדעת.

והראשונים כמו הרמב"ם זכרוננו לברכה והטור זכרוננו לברכה, אף על גב שגם הם חברו הפוסקים בלא בירור לא היה דעתם רק להורות סוף ההלכה ואשר הוא עולה מתוך התלמוד. אבל לפסוק האדם מתוכה מבלי שידע מאיזה מקום יוצא הדין רק הלכתא בלא טעמא לא עלה על דעתם ועל מחשבותם, שהרי אמרו כאן הפוסק מתוך המשנה נחשב אמגושי כמו שהתבאר ושאר גנות שהוא נחשב כמו כותי. ואלו ידעו המחברים כי החבורים ההם יהיו גורמין שיהיו עוזבין את התלמוד לגמרי ויהיו פוסקין מתוך החבורים לא היו מחברים אותם. כי יותר ראוי ויותר נכון שיהיה פוסק מתוך התלמוד, ואף כי יש לחוש שלא ילך בדרך האמת ולא יפסוק הדין לאמיתו שתהיה ההוראה לפי האמת, מכל מקום אין לחכם רק מה שהשכל שלו נותן ומבין מתוך התלמוד, וכאשר תבונתו וחכמתו תטעה אותו עם כל זה הוא אהוב אל השם יתברך כאשר הוא מורה כפי מה שמתחייב מן שכלו ואין לדיין רק מה שענינו רואות. והוא יותר טוב ממי שפוסק מתוך חבור אחד ולא ידע טעם הדבר כלל שהולך כמו עור בדרך. ובאולי יאמר אם כן בדור הזה שאינם בקיאים בתלמוד ולא ידעו אותו איך נפסק הלכה, הלא בודאי קשה הוא דבר זה שנסתכחה תורה ואין אנו ראוים לפסוק הלכה, וכל זה מה שאין אחד חוזר על תלמודו להיות בקי ורגיל בלמודו כמו שכתבנו למעלה גודל חסרונו בתורה עד כי יבא מורה צדקנו ויסור טפשות לבנו ונפלאות מתורתו יראנו, אמן וכן יהי רצון במהרה בימינו אמן!

נתיבות עולם למהר"ל מפראג - נתיב התורה פרק טז

The Maharal endorsed this approach and even goes so far as to say that it is better for a gadol to do the exercise of talmud torah and get it 'wrong' (provided that he did not make a clear mistake - see below) rather than simply follow the psak of another Rav, even the Shulchan Aruch

The four sections of the *Tur/Shulchan Aruch* are:

Orach Chayim: This name means "the way of life." The first third of this section deals with daily rituals chronologically from the time one wakes up in the morning until he goes to sleep at night. It includes the laws related to hygiene, wearing *tzitzit*, donning tefillin, the prayers, and the blessings before and after eating foods. The weekly laws of Shabbat and the brief laws of the new month are contained in the next third of Orach Chayim, and the annual festivals are covered in the final third.

Yoreh Deah: This section deals, in general, with ritual law that is not time-based. The first third is concerned with the kosher status of various foods. The rest of *Yoreh Deah* is comprised of smaller sections. They include the laws of idolatry, usury, family purity, oaths, relationships with parents and teachers, charity, sacred scrolls, circumcision, agricultural laws, burial, and mourning.

Even HaEzer: This section contains the laws that pertain to marriage. Starting, logically, with the mitzva to marry, it progresses to the laws of whom one may marry, the laws of the wedding ceremony, and to the monetary and other obligations that take effect after marriage. The last parts of *Even HaEzer* discuss the dissolution of marriage. Here, one finds the laws of *gittin* (divorce), *yibbum/chalitzah* (the processes that a woman needs her brother-in-law to perform if her husband dies without children), and suspicion of adultery.

Choshen Mishpat: This last section of the *Tur/Shulchan Aruch* is concerned with monetary law. It begins with the laws of a Jewish court and of testimony given before it. It then discusses the relative strength of different types of claims and the administration of an oath in order to decide between the claims of the litigants. Other areas of monetary law discussed are worker/employer relations, contracts and transactions, damages, watchmen, etc.

מ"ז מגן דוד

אורת חיים א הלכות הנהגת אדם בבוקר

מגן אברהם נ"י א

א (א) יתגבר כארי. עיקר גבורה כנגד ה"ה"ר שצמרו אמה גזר וכו' ואמר כארי כי טעם הארי אשר אין לו יראה משום צריה כמ"ש מקולס לא יחם כו' כן לא יעלה על האדם מורא ילדו אף שהוא חזק ממתו: (ב) שיהא הוא מעורר בו. לכאורה אין שייכות זה הענין (ג) אלא הוא זריזות כפ"ע אלא הענין הוא שאין דומה העושה מזנה ע"י התעוררות של אחיסת לעושה ע"י עצמו. ועפ"י "ל מ"ש רצו הטור אני מעיר את השמור ואין השמור מעיר אותי דקשה סיפא ל"ל. ונראה דמצינו אדם מקדש את עצמו מלמטה ומקדשין אחרו מלמעלה וכו"ה לענין התעוררות שיש צ' מיני התעוררות שחלה מתעורר מלמטה ואח"כ צא עליו התעוררות העליון לקיים לו וע"י שינוי דוד את עצמו שהיה במעלה כ"כ שהתעוררות שלו מלמטה גדולה כ"כ שא"צ לקיום התעוררות של מעלה וע"כ אמר אני מעיר השמור כ"כ כמו לקדושת ישראל כמ"ש על אילת השחר ומעלה זאת אינה אלא לדוד וכיוצא בו אבל אנו וכו' צא עליו הנש"ע ע"כ לא זכר הש"ע רק שימגבר לזה שלכל הפחות יהא מעורר השמור אף שלא יזכה למעלה השנייה שזכרנו:

באר הגוף
א טור: ב יושלמי:

הלכות הנהגת אדם בבוקר

א דין השכמת הבוקר, וכו' מ' טיפיים:

א (א) יתגבר (ב) (ג) [ה] כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו (ב) א (ג) שיהא הוא מעורר (ג) [ג] השחר: הגה ועל-כל-פנים לא יחמר וזמן המפלה שהצבור מתפללין (טור):
גה (ג) [ג] שוית' ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול צמורה וצמעות הנדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין יציבת האדם ומנועותיו ועסקיו והוא לבדו צמיחו וכשיצמו ומנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרגונו והוא עם אנשי צחו וקרוביו כדיעורו צמושג המלך. כל-שכן כשיסיים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקדוש-נבדו-הוא אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו וזראה צמעותו, כמו שנאמר "אם יסחר איש בתמחרים ואני לא אראנו נאום ה'", מיד יגיע אליו היראה וההכנעה צפחה השם יתברך וצוהו מנתן תמיד (מורה נבוכים מ"ג פ' נג). ולא יפייש ב' מפני גני'אלס (ד) [ד] המלעניגים עליו צעבות השם יתברך. ג' גם הצלעה לכת ובשכתו על משכתו ידע לפני מי הוא שוכב, ג' ומיד שיעור משנתו יקום (ה) [ה] צריות לעבודת בוראו יתברך ומעלה (טור):

הצויית השק"ל

במקום עבודה יתברך עכ"ל: (פ"ק ג) ומיד כו' בגיטין דף ע'. דאמרין התם חמשה דברים העושה אחר מחר קרוב למיתו יתור מן החיים. ואחר מהן ישן ועמד. ופרש"י מיד קודם ששהא כעט עכ"ל:

שערי תשובה

[ה] כארי. עין באר היטב. ועין ט"ז שכתב שיעקר הגבורה הוא נגד היצר הרע. ואמר כארי כו', ויראה שהיא על דרך שאמרו בימאי דף סט, נפק אחא כבדיה דנורא מבית קה"ק, ולזה אמר שיתגבר כארי נגדו: [ג] השחר. עין בה"ט. ובכריכויסוף כתב דבזוהר שלפנינו יתא. אך בווהר כתב דף י' יתא, שכתב: ועל דא אתחייב מיתה לשמאי, וכתב שצריך לישול דיו אפי' שאינו רוצה לקום. ואם אירע שהמים הרוקים ואין לו מי שיקרבו אליו, נהנו קצת מבעלי הנפש שהולכים פחות פחות מר"א, ע"ש. ולא נתיירא לענין, ועדף שילק ברמוצה שלא להשהות ר"ר השרדה על דיו. ובש"י שכתב יעקב ח"י ס"א א כתב שאין נוהרים מלייל ד"א בלי נטיי, וי"ל שסמכו את עצמם על זה ודרוש"א ס"ל בברכות וכולא ביחא כד"א דמאי, ע"ש. ופשוט שאין לסמוך ע"ז כ"א בשעת החרק. ועין בארי ס"ק ד, ועין לקמן ס"ד ד מ"ש בזה: [ג] שוית' ה'. עין בה"ט. ודאייה בכבתי בריו הרב החסיד האלהי מוהר"ר זלמן לוקאוו ז"ל על מה שיו רגילין לעשות מנרות של קלף מצוירים להניח בסירורים וכותבים בהם שוית' ה' כו' בן ד' אותיות ושאר שמות, המנורה כזה הייתה נקראת בשם שוית', והטעם הוא בכדי שיהיה נזכר שלא לשה שיחה בטלה בתוך החפלה מאימת השם אשר לנגד עיניו, וכתב על זה כשם דרדו א"י הגאון בעל תבואות שור שאמר במליצתו הצחה: אם לא שוית' דומתו, ר"ל שיוכל לדברו שידום אף בלא השוית', והתרגם מאד על זה, לפי שעל הרוב אינם משמרים כראוי וחשפתנה כראש כל החצות, וע"ד שאמרו שאין נוהרים מלייל ד"א בלי נטיי, וי"ל שסמכו את עצמם על זה ודרוש"א ס"ל בברכות וכולא ביחא כד"א דמאי, ע"ש. ופשוט שאין לסמוך ע"ז כ"א בשעת החרק. ועין בארי ס"ק ד, ועין לקמן ס"ד ד מ"ש בזה: [ג] שוית' ה'. עין בה"ט. ודאייה בכבתי בריו הרב החסיד האלהי מוהר"ר זלמן לוקאוו ז"ל על מה שיו רגילין לעשות מנרות של קלף מצוירים להניח בסירורים וכותבים בהם שוית' ה' כו' בן ד' אותיות ושאר שמות, המנורה כזה הייתה נקראת בשם שוית', והטעם הוא בכדי שיהיה נזכר שלא לשה שיחה בטלה בתוך החפלה מאימת השם אשר לנגד עיניו, וכתב על זה כשם דרדו א"י הגאון בעל תבואות שור שאמר במליצתו הצחה: אם לא שוית' דומתו, ר"ל שיוכל לדברו שידום אף בלא השוית', והתרגם מאד על זה, לפי שעל הרוב אינם משמרים כראוי וחשפתנה כראש כל החצות, וע"ד שאמרו

הגהות רעק"א

א (ס"א הגה) ועכ"פ לא יחזיר וזמן חפלה שהצייור מתפללין. משמע אף אם לא"ו לו להסתלק נטיים. מ"מ לא יחזיר הזמן שהצייור מתפללין. ע"י לקמן סי' ט' ע"ש:

והוא שיהיה ביום ראשון או ביום שבת. ואמר כארי כו', ויראה שהיא על דרך שאמרו בימאי דף סט, נפק אחא כבדיה דנורא מבית קה"ק, ולזה אמר שיתגבר כארי נגדו: [ג] השחר. עין בה"ט. ובכריכויסוף כתב דבזוהר שלפנינו יתא. אך בווהר כתב דף י' יתא, שכתב: ועל דא אתחייב מיתה לשמאי, וכתב שצריך לישול דיו אפי' שאינו רוצה לקום. ואם אירע שהמים הרוקים ואין לו מי שיקרבו אליו, נהנו קצת מבעלי הנפש שהולכים פחות פחות מר"א, ע"ש. ולא נתיירא לענין, ועדף שילק ברמוצה שלא להשהות ר"ר השרדה על דיו. ובש"י שכתב יעקב ח"י ס"א א כתב שאין נוהרים מלייל ד"א בלי נטיי, וי"ל שסמכו את עצמם על זה ודרוש"א ס"ל בברכות וכולא ביחא כד"א דמאי, ע"ש. ופשוט שאין לסמוך ע"ז כ"א בשעת החרק. ועין בארי ס"ק ד, ועין לקמן ס"ד ד מ"ש בזה: [ג] שוית' ה'. עין בה"ט. ודאייה בכבתי בריו הרב החסיד האלהי מוהר"ר זלמן לוקאוו ז"ל על מה שיו רגילין לעשות מנרות של קלף מצוירים להניח בסירורים וכותבים בהם שוית' ה' כו' בן ד' אותיות ושאר שמות, המנורה כזה הייתה נקראת בשם שוית', והטעם הוא בכדי שיהיה נזכר שלא לשה שיחה בטלה בתוך החפלה מאימת השם אשר לנגד עיניו, וכתב על זה כשם דרדו א"י הגאון בעל תבואות שור שאמר במליצתו הצחה: אם לא שוית' דומתו, ר"ל שיוכל לדברו שידום אף בלא השוית', והתרגם מאד על זה, לפי שעל הרוב אינם משמרים כראוי וחשפתנה כראש כל החצות, וע"ד שאמרו

פירוש שרד

א (ס"א ס"ק) אלא הוא זריזות כפ"ע. כי יתגבר כארי כו' וכו'. הכוונה שירגל מנאללים קלים וכדומה שלא ישן הרבה ויער קודם השמור כי בשניה לא שיין המגדגות ואי"כ הליל והא לא ישיא:

עטרת זקנים

א * ומיד כשיעור משנתו. ואיש רוצה לישן יעול ידו אף שגשאר מושכג (שליה) ומכ"ש שלא יך ד"ל גלי נעילה:

אש"ל אברהם

א א שיהא. ע"י מג"א. לחבר יום ולילה בתחונתו, מאן דקאים בחצות למגרט יעסוק בתורה שבעל פה, אית אוח א' בשם הפוסקים. מוטב לישן כל השובך למי שצריך מלקום באשמורת ולישן בבית החפלה כ"ג תרי"ט אייר אות ג'. ע"י ב"ח מ"ש ואל ישאך יצרך "בבוקר" ע"ש. באר הגולה ירושלמי, רש"י דף ד' ע"א: ב' מפני. ע"י מג"א. בביי פירש זה ע"מש"ה הטר שחיי מצוץ כנגד המלעניגים ולא תבוש יע"ש אבל הבי"ח הדישה בשם רש"ל פירש שטרור לענה בלא בושג כמו עכ"פ מלעיג על ישראל שמתי תפיליג, ובושג בלא לענה אירש בינוני עומד במקום גדולים לא יתבייש מהם ללמוד ולעשות מצוה יעו"ש. וברמ"א כלל ואל יתבייש מפני המלעניגים וזה רק פירוש הביי. ומלת "גם" הצנע לכת ברמ"א אין לו ביאור לכאורה, ו"גם" הכי פירושו כבודאי אם אפשר לעשות עבודת בוראו בצנעה ולא בפני המלעניגים או בפני חשוכים גדולים טוב יותר, ומיהו בפני בינונים שילמדו ממנו י"ל טוב לעשות בפניהם שילמדו ממנו לעשות כמורה: ג ומיד. ע"י מג"א הביא גיטין דף ע' ע"א ובשבת דף קכ"ט ע"ב ג"כ אמרין כן, וא"ר אות א' הביא כן כשם לחם חמודות פרק הוראה וע"י עטרת זקנים, וי"ל דוקא